

Sõber ja lohutaja, eelkõige hea abimees

Raamat on minu elus olnud alati väga tähtis. Tutvus temaga algas juba nelja-aastaselt, kui lugemine selgeks sai. Millist raamatut esimesena lugesin või mis oli mu esimeseks omandiks, seda ei mäleta. Seda aga mäletan, et olin seitsmene, kui isa astus Võru Käsitöölise Seltsi raamatukogu lugejaks, et mina saaksin sealt raamatuid laenutada.

Kõige rängemaks karistuseks mu lapsepõlves oli see, kui keelati ära raamatute lugemine. Raamatute lugemise nimel olen ma olnud võimeline paljustki loobuma või millegi vastumeelsega tegelema. Peaasi, et ainult lugeda saaks. Kogu mu pika eluea on raamat olnud sõbraks, lohutajaks, eeskujuks, igavuse peletajaks, kuid kõige enam ehk abimeheks.

Olen lugenud palju, kuid siiski vist mitte õiges järjekorras. Nii lugesin juba 11aastaselt läbi Victor Hugo „Jumalaema kirik Pariisis” ja tundsin kaasa Esmeralda ja Quasimodo traagilisele saatusele. Neljakümneaastaselt nautisin muinasjutte, sest just sel perioodil olid raamatukaupluses ilmunud kogumikud „Kullaketrajad”, „Võlulööd”, „Rahvaste muinasjutte” ja palju teisi.

Kaksteist aastat koolipõlve reguleerisid mu lugemist siiski kohustusliku kirjanduse nimekirjad, aga ma lugesin rohkem, kui nimekirjas nõuti. Nii mõnigi kord mu tusatuju kadus, kui raamatut lugesin. Mäletan, et 1931. aastal, kui õppisin Läänemaa seminari 4. klassis, korraldati meile kevadel ekskursion Saaremaale, millest ma ei saanud osa võtta, kuna puudus sõiduraha. Teised istusid rõõmsalt sõidukisse, et reisile minna, mina läksin nukralt loodusse, kaasas Tammsaare „Tõe ja õiguse” I köide. Istusin kännu otsas ja süvenesin raamatusse. Tundsin, et rahunen, ja varsti leidsin, et ma polegi enam kurb.

Nii on tänaseni raamat mind paljudel korradel lohutanud ja muremõtet hajutanud.

Lõpetanud kooli ja asunud tööle õpetajana, tekkis mul vajadus uut liiki raamatute järele. Mu ellu tulid sõnastikud, teatmeteosed, käsiraamatud ja muu kirjandus, mis abistas mind mu töös. Oma esimesele töökohale maale võtsin kaasa ilukirjandusest ainult Juhani

RAAMAT MINU ELUS

ANNA RINNE

Aho „Kas mäletad?” ja Hilja Valtoneni „Noore naisõpetaja abiventil” — esimese raamatu kinkija pärast, teine oli mulle lähedane, sest olin minagi ju noor naisõpetaja.

Algas periood, kus ilukirjandus tuli unarusse jätta ja tegelda pedagoogilise kirjandusega, et oma töösse sisse elada ja kutsetunnistus välja teenida. 1936. aastal oli kutsetunnistus käes ja ma leidsin jälle tee ilukirjanduse juurde.

Et säilitada vähemalt ühe koolis õpitud võõrkeele oskus, hakkasin lugema saksakeelseid teoseid. Mõned ostsin, enamiku neist aga sain Võru raamatukogust. Üks loetutest oli „Das Niebelungenlied”, teisi enam ei mäleta. Mulle meeldisid saagad ja ma püüdsin neid võimalikult palju lugeda.

1940. aastal sain õpetajakoha Võru linna ja võisin jälle elada koos ema ja õega. Õega oli meil kogunenud kenake hulk ilukirjanduslikke teosed, lisaks mu pedagoogilisele kirjandusele ja igasugustele teatmeteostele ning käsiraamatutele. Kuid 1944. aastal rinde üleminek hävitas selle ajal, kui me ise olime Navi külas sõjapaos.

Seda, mis meid ees ootas, kui me koju tagasi jõudsime, ei saa kunagi unustada. Meid võttis vastu võigas hais. Toa põrand oli täis sahtlitest ja riulitelt laialiloobitud raamatuid ja muud paberikraami. Neile oli peale urineeritud ja hunnikuid tehtud. Tagavaraks ostetud eri värvi tindiga oli põrandal olev üle valatud ja pudelidki puruks pektud. Ainult üks raamat oli imekombel kasutamiskõlblikuks jäänud. See oli 1936. aastal ilmunud koguteos „Võru Õpetajateseminar ja selle tegevuspüüded”. Istusime õega küdeva ahju ees ja nutsime nähes, kuidas leegid meie raamatuid söövad.

Sellest ajast kadus mul tahtmine isikliku raamatukogu järele. Ajapikku siiski raamatuid kogunes. Neid kingiti ja ka ise sai ostetud, sest nõukogude ajal olid raamatud imeodavad. Näiteks 445leheküljeline Flauberti romaan „Tundekasvatus” maksis ainult 94 kopikat. „Eesti luule antoloogia” (1000 lk) hind oli 3.50 rubla.

Teadlikult ostsin just neid raamatuid, mis mind mu töös abistasid, neid, mida sain kasutada lisamaterjalina või tunnis läbivõetu illustreerimiseks.

1956. aastal astusin TRÜ kaugõppesse eesti keelt ja kirjandust õppima. Järgnevad aastad olin jälle seotud kohustusliku lugemismaterjaliga. Seekord oli aga lugemist vajavate raamatute hulk tohutu.

Lõpetanud ülikooli, olin tüdinud nn väärtkirjandusest. Oma lugemiskirge rahuldasin nüüd ainult ajaviitikirjandusega. Saatuse taltel said selleks saksakeelsed ajaviiteroomanid, mida antikvariaatidest võis osta ühe rubla eest. Sinna sattusid need raamatud aga sellepärast, et 1939. aastal fuüreri kutsel kodumaale rännanud sakslased olid selleks ajaks oma suhted Eestisse jäänud sõprade ja

tuttavatega üles soojendanud ja saatsid nüüd neile raamatuid. Siin loeti need läbi ja viidi antikvariaati. Alati Tartus või Tallinnas viibides külastasin ma antikvariaate ja varustasin end lugemisvaraga.

Et olen oma olemuselt romantik, kuigi elu on püüdnud mind realistiks vormida, pakkusid need raamatud mulle elamusi. Ja ega need romaanid nii tühised olnudki. Oma esimesed teadmised narkomaaniast ja aidsist ning nendesse haigestunute elust sain just selle kirjanduse kaudu.

Ka selliste raamatute lugemise aeg sai ükskord otsa. Tundsin jälle vajadust tõsisema kirjanduse järele. Hakkasin lugema ka soomekeelset kirjandust. Lugesin läbi Eeva Niinivaara „Kasvumaa” ja „Ikka paistab sama päike”, kuigi algul tuli kasutada sõnaraamatut.

Viimased viis aastat on mind sidunud kirjandusmuuseumi ja Eesti Rahva Muuseumiga, selle tulemusena on mu ellu astunud mälestusteraamatud („Naised kõnelevad”, „Me tulime tagasi”, „Kooliteed” jm), mida loen meelsasti.

Raamatukogusid ma enam ei külasta, sest pean oma lugemist piirama nägemise halvenemise tõttu. Kuid päris ilma lugemata ma siiski olla ei saa. Praegu on käsil hiljuti Kokkolast saadetud „Hyvien päivien kirja”.

Aukohal mu raamatute hulgas on isa vanaisa sulest 1903. aastal ilmunud raamatuke „Wana koolmeistri Peeter Rinne jumalagajamine Kääpa küla rahwaga”, mille olemasolust sain teada alles siis, kui sugulased selle mulle paarkümmend aastat tagasi kinkisid.

Ise pole ma ühtegi raamatut kirjutanud, aga olemas on kolm raamatut, kus minust juttu on. 1936. aastal ilmunud koguteoses „Võru Õpetajate Seminar” on muu materjali hulgas kõigi seal töötanute ja õppinute fotod koos lühikese eluloo. Möödunud aastal ilmunud koguteosesse „Eesti rahva elulood” valiti ka minu elulugu. Samal aastal ilmunud koguteosesse „Avastage Võru Kannel” paigutas toimetaja Silvi Jansons minugi mälestused ajast, mil mu isa oli Kandle seltsi majahoidja.